No. 126. 1855.

BREDASCHE Staat-, Letterkundig- Nieuws- COURANT, en Wetenschappelijk Blad.

Donderdag 28 Mei.

Uit hoofde van den invallenden HEMELVAARTSDAG *zal deze* Courant *op morgen niet worden uitgegeven.*

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT

Breda. — De Belgische berigten hebben niets van eenig belang. Alleen vindt men in de brusselsche bladen vermeld, dat het aantal voor schulden in de gevangenis der Petits Carmes zich bevindende personen tegenwoordig zoodanig is toegenomen, dat het voor hen bestemde gedeelte des gebouws weldra te klein zou wezen. De gevangenis schulden dezer lieden, worden op een millioen begroot.

— De fondsen waren heden (26 *Mei*) te Antwerpen genoteerd: Belg. 101; O. Metall. 102; Nap. 92; Spanje, *Guebhard* 46, 45⅞; Rerpet. 44½, ¾; Cortes te L. 41¼, ¼; id. Coupons 22; Uitgest. 18, 17⅝, 17⅞; Bank 86½.

Het *Journal d'Anvers* van heden geeft als uittreksel uit de Londensche bladen van 24 dezer, het volgende:

City, zaturday avond. Men verzekert dat de generaal *Cordova* heden avond te London gekomen is om de uitvoering te vorderen van het vroeger verdrag, waardoor deze bijstand door het spaansch gouvernement voor de herstelling van *den vrede* in Spanje verlangd. Van den anderen kant verzekerde men, dat eene zeer krachtige nota van wege de groote noordsche mogendheden tegen alle gewapende tusschenkomst in Spanje was ingekomen. Ten aanzien van Frankrijk begrijpt men van zelve, dat alvorens er eenige troepen de grenzen overtrekken, aanvullende tot dekking der uitgaven zal gevraagd worden. Men denkt intusschen dat in het diner, dat heden avond door den heer *Mendizabal* aan de kabinetsleden zal gegeven, belangrijke onderwerpen betrekkelijk de spaansche aangelegenheden zullen worden behandeld. De stand der spaansche fondsen is nog steeds het algemeen onderwerp der gesprekken in de city, en ofschoon men heden zondag minder bedrijvig is, verwacht men toch zeer, dat de volgende vrijdag (hemelvaartsdag) niet zonder aanzienlijke fallieten zal voorbij gaan.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 24sten Mei.

Nadat de kamer van afgevaardigden gisteren besloten had, den verantwoordelijken redacteur van den *Réformateur*, tegen morgen voor haar balie te dagvaarden, heeft men de discussie over de vervolging van de HH. *de Carnonin* en *Audry de Puyraveau* voortgezet. De HH. *Odillon-Barrot* en *Dubois* deden van de zijde der oppositie andermaal dezelfde bedenkingen gelden, die reeds in de vorige zitting waren aangevoerd, en bij het einde der beraadslaging beklom ook de heer *Dupin* het spreekgestoelte, om te verklaren, dat hij, ofschoon het beginsel, naar hetwelk iedere gevestigde magt in den staat bevoegd is de beleediging haar aangedaan te bestraffen, volkomen goedkeurende, nimmer zijne toestemming zoude geven, om een lid van deze vertegenwoordigende vergadering aan de kamer der pairs uit te leveren. Als rapporteur der commissie verdedigde eindelijk de heer *Sauzet* hare conclusien, en bepaalde de kamer met eene beslissende meerderheid, de vervolging-autorisatie niet aanmen van den heer *Audry de Puyraveau* te verleenen. De oppositie zal, zoo men wil, in de volgende zitting tegen dit besluit een protest doen aanteekenen, om, zoo het heet, alle verantwoordelijkheid van zich af te werpen.

De questors der kamer van afgevaardigden hebben de toegangbilletten, die aan de dagbladschrijvers waren uitgegeven, voorloopig ingetrokken, en zullen voortaan op de voor hen ingerigte tribune niet anders dan welbekende personen worden geadmitteerd.

Onder degenen die ter zake van de mishandeling den heer *Jouhert* aangedaan, zullen terdegen worden in regtenis genomen, behoort de berugte *Raspail*, een der ijverigste voorstanders van de geheime genootschappen.

De zitting van het Hof der Pairs heeft gisteren verder weinig belangrijks opgeleverd. Het schijnt dat de meeste der beklaagden, die van Lyon, hetwaarts worden overgevoerd, erkennen, dat zij aan den opstand werkelijk deel hebben genomen. Hunne verklaringen en die der getuigen betreffen meest alle geheel op zich zelve staande daadzaken, die wel hunne schuld bewijzen, doch tot nu toe weinig licht verspreiden over de uitgebreide zamenzwering, waarvan men in het onderzoek meer bepaaldelijk aan het Hof der Pairs wilde opdragen.

Men heeft tijdingen uit Madrid tot den 19den dezer, vermeldende, dat de raad van regentschap aan de koningin-regentes een adres heeft doen geworden, waarbij dit lichaam zijne verontwaardiging over den aanslag tegen het leven van den heer *Martinez de la Rosa*, met den meesten nadruk te kennen geeft. De voorzitter van den raad dit stuk naar Aranjuez verzonden hebbende, kreeg daarop van den minister van binnenlandsche zaken, namens de koningin, eenen zeer vleijenden brief van dankbetuiging.

Eerstleden las men in het ministerieel dagblad, *l'Abeja*, van den 19den, dat de raad van regentschap en die der ministers eene gemeenschappelijke beraadslaging hebben gehouden, en zich voornamelijk met de vraag bezig hielden, of het voegzaam ware, met de omstandigheden die het vervolg verbond hebben ondergaan, onderhandelingen te openen, en de vaste plaatsen die in opstand zijnde gewesten door vreemde troepen te doen bezetten, terwijl het nationale leger te veld zoude trekken, om de insurrectie te spoedigste te dempen.

Bijzondere berigten voegen hierbij, dat men nagenoeg zeventig de goedzakelijkheid eener vreemde tusschenkomst heeft erkend, en dat dien ten gevolge reeds den 19den door de koningin-regentes aan den Spaanschen gezant alhier, den hertog *van Frias*, instructien werden gezonden, om aan het Fransche gouvernement deswegens eene officiele aanvrage te doen. Zeker de heer *Martinez de la Rosa* zoude dezen maatregel niet hebben genomen, die hij vroeger ten stelligste afkeurde, thans ondertusschen, en men trachte dezelven ook aan de meestvermogende leden der beide wetgevende kamers aangenaam te maken.

Volgens een ander Madridsch dagblad wordt er te Burgos onophoudelijk gewerkt, om de stad in staat van verdediging te stellen, en tegen eenen aanval te beveiligen, dien men van *Zumala Carregui* schijnt te verwachten. Men schrijft mede van de grenzen dat de troepen der koningin het veld aan de insurgenten hebben gerumd, daar de generaal *Valdez* zich te Pampeluna, *Jauregui* te St. Sebastiaan, en *Oraa* te Elisondo hebben opgesloten. *Zumala Carregui* bevindt zich voor het oogenblik in Alava en versterkt zijn leger door nieuwe ligtingen.

— Heden is hoofde van den zondag geene [illegible] gekomen.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 27sten Mei.

Tegen aanstaanden vrijdag wordt Z. M. de Koning voor eenige dagen van het Loo te 's Gravenhage terug verwacht.

— Heden vertrekt Z. Exc. de minister van financien naar Italie. Gedurende zijne afwezendheid zal de secretaris-generaal van het departement, de heer *Ossewaarde*, met de onderteekening der stukken belast zijn.

— De *Staats-Courant* deelt heden eene algemeene order aan het Leger van den 8sten Mei mede, behelzende onderscheidene besluiten, benoemingen, verplaatsingen enz., door Z. M., van af den 17den November tot den 18den April jl., in het Leger gedaan, waarvan de voornaamste achtervolgelijk reeds door ons zijn medegedeeld.

— Z. M. heeft eenigen tijd geleden bewilligd, dat de medailles door de zorg van de te Amsterdam bestaande commissie van erkentenis, voor de strijders op de citadel van Antwerpen en de Schelde vervaardigd, aan de daarbij belanghebbenden worden uitgedeeld, onder bepaling echter, dat de bedoelde bewijzen van aandenken noch in derzelver ware grootte, noch in kleiner formaat, openlijk zullen mogen worden gedragen.

— Naar men vernoemt is thans, met wijziging in zoo verre van de daaromtrent bestaande bepalingen, vastgesteld, dat de brieven en pakketten, die over Groot-Zundert zijn binnen gekomen, en die hier te lande niet hebben kunnen worden bestelt door onbekendheid van de geadresseerden, of ook om dat dezelve door laatstgemelden mogten zijn geweigerd, onder de *debourses* begrepen en voorts als retourbrieven, over Groot-Zundert, naar de plaats van afkomst zullen worden terug gezonden.

— Laatstleden zaturdag is te Amsterdam op de scheepstimmerwerf *de Oranjeboom* van de heeren *A. de Graaf en Zonen*, de kiel gelegd van het fregatschip *Palembang*, en zulks voor rekening van de reederij onder direktie der heeren *Gudian*, *Nolthenius* en *Stumpff*, en *van Geuns*.

— Uit Groningen meldt men, dat negen kweekelingen van het Instituut voor Doofstommen, den 20sten dezer, in eene talrijke vergadering, hunne geloofsbelijdenis, naar de [illegible] vormden, op eene treffende wijze, in handen van den Weleerw. Heer *C. H. van Herwerden, CHz.*, hebben afgelegd.

— Uit Berlijn schrijft men van den 17den, dat de groote wapenoefeningen, die in den aanstaanden herfst te Kalisch zullen gehouden worden, in de Pruissische hoofdstad steeds het onderwerp van alle gesprekken uitmaken. Het was thans beslist, dat de Pruissische troepen, welke zich in de eerste dagen van Augustus daarheen zouden begeven, zouden bestaan uit een regiment garde te voet, van 12 kompagniën; 2 regimenten ruiterij, te zamen 8 eskadrons tellende; eene batterij veld-artillerie van 8 stukken, en eene batterij rijdende artillerie van 4 stukken. De kompagniën en eskadrons, welke bij deze gelegenheid het Pruissische leger moeten vertegenwoordigen, zijn, om geen nadeel op de wachten, met zeer veel zorgvuldigheid, uit alle de garde-regimenten gekozen. De marsch dezer Pruissische troepen zou van en naar Kalisch telkens drie weken, en het verblijf aldaar vijf of hoogstens zeven dagen duren. De officieren en soldaten ontvangen voor dezen hunnen togt buitengewone toslagen.

In Rusland worden, volgens dezelfde berigten uit Berlijn, voor de wapenoefeningen te Kalisch groote toebereidselen gemaakt. Het aantal der Russische troepen welke daaraan deel zullen nemen, wordt door sommigen op 40,000, door anderen op 50,000 man begroot. Ook spreekt men er van, dat 6000 man Oostenrijkers, en daaronder de uitgelezenste Hongaarsche ruiterij, te Kalisch verwacht worden. Daar die stad te klein is, om zulk eene talrijke menschen-menigte te herbergen, laat de Russische regering houten hutten voor de officieren en soldaten en een aantal kleine doch fraai versierde verblijfplaatsen voor de verwacht wordende hooge gasten optimmeren. Van de zijde der Pruissische regering zal mede voor het vermaak der te Kalisch vereenigde Vorsten gezorgd worden; daar zij het gezelschap Fransche tooneelspeelers uit Berlijn, en de voornaamste zangers en dansers der opera daarheen wil laten vertrekken.

— Uit eene statistieke opgave wegens de bevolking van Berlijn over het jaar 1834 ziet men, dat het getal der geboorten gedurende dat tijdvak heeft bedragen 9558 en dat der sterfgevallen 9278; het middelbaar getal der dagelijksche sterfgevallen was 25; aan de tering overleden alleen 1158 en aan de longtering 912 personen; de braakloop benam aan 123 menschen het leven; aan zoogenaamde ongelukken overleden 119 personen, en het getal der zelfmoorden beliep in het vorige jaar slechts 30, terwijl het gewoonlijk jaarlijks tusschen 50 en 56 wordt gerekend, en in 1833 zelfs 63 bedroeg, waaronder zich 11 vrouwen bevonden. Betrekkelijk de huwelijken, behoorde het zevende of achtste kind tot onechte geboorte. Het gezamenlijke getal der inwoners wordt, met mederekening der militairen en vreemden, op 270,000 zielen geschat.

— Uit Bastia (eiland Corika) wordt van 23 april gemeld, dat men langs de kust aldaar het wrak van een onbekend galjoot-schip heeft zien drijven, rondom welk vijf lijken spoelden; vermoedelijk is het schip vergaan in eenen der 17den en 18den dier maand gewoed hebbenden storm.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 24sten Mei.

In de zitting van de tweede kamer der Badensche stenden van den 18den, heeft de onlangs weder ingekozen bekende tegenstander des bestuurs, de afgevaardigde *von Rotteck*, de door hem aangekondigde motie „wegens de herstelling en beveiliging der bedreigde constitutie" ontwikkeld. In de daarbij uitgesproken rede liet dezelve zich onthuren anderen in dezer voege uit: De bondsmagt, zooals zij tegenwoordig wordt uitgeoefend, strekt uitsluitend ten dienste der vorsten; de volken hebben er geen deel aan. Alles wat te Frankfort goedgevonden wordt, was eens wet voor de natie. Het Duitsche volk had naar haar aloud regt vertegenwoordigende regeringsvormen gekregen, dezelfs vorsten waren souvereinen; en nu scheen het wel daarheen geleid te worden, dat alle vorsten onderling overeenkwamen, welke vrijheden en regten aan de volken moesten gelaten worden, welke niet; nu zou de bondsmagt zich tot zelfs met de inwendige aangelegenheden willen bemoeijen. De tweede kamer der badensche stenden had den 2den December 1831 tot eene protestatie tegen de overheeringen der bondsmagt besloten, en even zoo in 1833 tegen de beperkingen der drukpers geprotesteerd, maar desniettemin had men niet opgehouden strenge bepalingen tegen vrijheid en drukpers te nemen. De censuur, het verbod aan de dagbladschrijvers om de stendenverhandelingen van andere staten te melden, en de berigten van het gevangenzetten en onderzoeken van staatkundige misdadigers over te nemen, mogten tot voorbeeld strekken. De redenaar lichte van uit zijn standpunt deze voortdurende aanvallen tegen de drukpers toe, haalde andere punten aan, die volgens hem ook eene herstelling verderden, en ging toen tot de vraag over, wat er moest gedaan worden en door welk middel. Na zulks volgens zijne denkwijs te hebben uiteen gezet, eindigde hij met den voorslag, dat de kamer, doordrongen van de meer en meer toenemende gevaren die het openbare regt in Baden en Duitschland bedreigden, en den eed gedachtig welke de stenden met de trouw aan den Groot-Hertog voor de handhaving der staatsregeling opgelegd is, aan de regering hare hoop te kennen mogt geven, dat dezelve aan de stenden een ontwerp van wet mogt voordragen hetwelk tot herstelling en handhaving der constitutie strekken kon, een ontwerp, waarbij vooral de verantwoordelijkheid der ministers naar den text der constitutie werd geregeld, de gestalthed van drukpersmisbruik met de haar bij de constitutie toegekende regten in strijd was, en aan de bondsverpligting niet eene voor 's lands regten verderfelijke uitlegkunde werd gegeven; dat verder de regering elken aanval van buiten op de constitutie gedaan, met kracht mogt tegenstaan, en haren gezant ter bondsvergadering op elken tegen de staatsregeling en zelfstandigheid van Baden en der overige bondstaten opmerkzaam maken, om zich daartegen te verzetten, enz. — De regerings-commissarissen behielden zich de wederlegging der in de motie van den heer *Rotteck* ontwikkelde punten voor eene volgende discussie voor. De staatsminister *von Winter* merkte op, dat de heer *von Rotteck*, op de wijze van een pleitbezorger had gehandeld, die ten voordeele zijner partij alles op den voorgrond stelt, en verzwijgt wat tot voordeel der andere kon strekken, waardoor hij dan was in staat geweest zulk een donker tafereel van den toestand van Baden op te hangen, ongetwijfeld zouden vele medeleden der kamer thans voor het eerst vernomen hebben, hoe ongelukkig zij waren, doch hoopte hij dat wanneer zij uit de vergaderingszaal in de vrije lucht waren gekomen, zij hunnen last merkelijk ligter zouden voelen. Daar echter de voorsteller zooveele punten opgeworpen had, die door de regeringskommissie op den oogenblik onmogelijk konden beantwoord worden, deed hij den voorslag, dat de motie, alvorens verdere behandeling in de kamer, aan de afdeelingen ter voorloopig onderzoek gezonden wierd, waartoe met eenparigheid besloten werd.

— Uit Karlsruhe wordt van den 19den gemeld, dat de toetreding van Baden tot de groote duitsche tolvereeniging, het onderwerp aller gesprekken was. De tweede kamer der Stenden had zich reeds met de lezing der daartoe behoorende stukken bezig gehouden, en zou weldra eene commissie tot verslag deswegens uitbrengen; men rekende dat de meerderheid der kamer zich ongetwijfeld met het voorstel vereenigen zou, schoon het tevens niet aan tegenstand zou ontbreken. De lieding van Baden's toetreding heeft vooral ook te Mannheim, dat er veel bij winnen zal, algemeene tevredenheid verwekt. De zaken en kaffij, van welke de tol reeds voldaan was, zijn hereids in prijs gestegen. De voorraad dezer artikelen was echter niet groot, daar de grootste hoeveelheden nog onverteld in het entrepôt liggen of eerstdaags verwacht worden. Deze waren zouden wel allen met tot de lagere regten zijn toegelaten geworden; indien men niet de toetreding tot het tolverbond voor uitgemaakt is gemoet gezien.

— Met de ijzeren spoorwegen schijnt het in Duitschland meer en meer ernst te worden. Ook in Wurtemberg is thans het plan voor zulk een weg beraamd, die de hoofdstad met het punt moet verbinden waar de Neckar bevaarbaar wordt, en Kanstadt met zijne fabrieken en gezondheidsbronnen tot eene voorstad van Stutgardt zou maken. De eerste oproeping heeft onder de bankiers, fabrieken en ingezetenen algemeenen bijval gevonden.

— Berigten uit Weenen tot den 16den Mei melden, dat de generaal graaf *Kanal von Lichtenstein*, van zijne zending naar Petersburg, om de troonsbestijging van keizer *Ferdinand* officieel over te brengen, te Weenen terug gekomen is. In den loop dezer maand werd ook de oostenrijksche gezant aan het russische hof, graaf *Fikelmont*, met verlof te Weenen verwacht. Den 20sten zou het hof Schoenbrunn betrekken, de keuzeprins van Beijeren zou vooraf van de keizerlijke familie afscheid nemen, om vervolgens een togt naar Hongarije te doen.

— In een schrijven uit Tarijn van den 15den Mei over de Spaansche zaken leest men hoofdzakelijk het volgende: Alle brieven uit Spanje kondigen een ophanden zijnde afdoende crisis aan, welke de zending van lord *Elliot* nog heeft doen verhaasten. De karlisten hebben daardoor een gevoel van eigen kracht gekregen 't welk zij tot heden meenen aan geestige handelingen te moeten toeschrijven. Met het tegenwoordige ministerie te onderhandelen, dat in Katalonien sedert lang zoo wel georganiseerd geweest, hadden de legitimisten zelven niet aan *Zumala Carreguy's* onderneming getwijfeld, en geen vreesgevoel van zonder gegrond uitsigt de wapenen op te zetten. Het was namelijk gebleken, dat men in Katalonien volstrekt geen naauwkeurige berigten had van 't geen op het tooneel van den oorlog voorviel en dat het bestuur der koningin alles in 't werk stelde, om voor de overige provincien geheim te houden 't geen in Navarre omging. Door de zending van lord *Elliot* had men een beter begrip van de strijdkrachten van don *Carlos* gekregen, en in *Zumala Carreguy* niet meer een insurgenten-hoofd gezien, maar een bevelhebber aan het hoofd eener legermagt stande, wien het vrij stond den krijg naar willekeur ook buiten de baskische provincien over te brengen, waartoe thans de gelegenheid na het

van *Zuidas* leger schoon stond. Men beweerde dat de opstand zich nu weldra over Oud en Nieuw Kastilien zou uitbreiden, dat de weinige troepen der koningin die zich er bevinden, al waren zij ook te veel te zwak waren om denzelven te weerhouden. Behalve deze voortgangen der karlisten, waardoor de koningin in de grootste geteldheid kwam, stonden ook de ultra-liberalen in Madrid op het punt om het hoofd op te steken en aan het stelsel van gematigde mindere, hun niet minder hatelijk dan de karlisten, een einde te maken. Onder zulke omstandigheden bleef de koningin geene hoop over zonder vreemde tusschenkomst zich van hare vijanden te ontslaan, schoon het aan den anderen kant steeds twijfelachtiger werd, of zij op vreemden bijstand nog rekenen kon, daar de mogendheid welke dien zoude willen verleenen, uiterst voorzichtig te werk gaan moet, om door geen onvoorzigtigen stap de allerminder bevriende partijen te vereenigen. Het door lord *Elliots* bemoeiingen tot stand gekomen uitwisseling-kartel mogt, hoe vreemd het ook klinkt, als een eersten stap tot zulk eene vereeniging gelden.

Het *Journal de Smyrne* van den 18den deelt berigten uit Alexandrie van den 28sten Maart mede, door een handelvaartuig medegebragt, en welke schoon niet van de jongste dagteekening echter onderscheiden bijzonderheden omtrent de aldaar heerschende ziekte behelzen. De pest woedde er toen met groote hevigheid voort en eischte dagelijks omtrent 200 menschen weg. Onderscheiden Fransche en Britsche huizen waren van de ziekte aangetast; zij hingen zwarte op de schepen in de haven, en op een linieschip en fregat die op de reede lagen rigte zij groote verwoestingen aan. De loop der ziekte was in vele gevallen nog sneller dan die der cholera; binnen weinige uren volgde de dood. Even bedroevend was het in Cairo, waar de ziekte zich nog niet geheel ontwikkeld had, en nogtans dagelijks 300 tot 400 menschen wegroofde. In Fua, eene stad van 25 of 30,000 zielen, aan den Nijl-oever tegen over het kanaal Mahmudie gelegen, had de pest met de uitverste hevigheid gewoed; slechts drie huizen waren verschoond gebleven, en zonder er van de 19,000 menschen die van de ziekte aangetast waren geworden, nagenoeg 500 in 't leven gebleven zijn. Evenzoo omtrent hadden de naastte dorpen aan den Nijl-oever geleden, en van lieverlede werden alle punten van Egypte, die nog verschoond waren gebleven, door den gesel aangetast. Van *Mehemed-ali's* verblijf of dien zijner zoon had men te Alexandrie in den laatsten tijd niets vernomen. Alle vreemde consuls hadden Cairo en Alexandrie verlaten; de meeste bevonden zich bij den pacha.

— Te Weenen waren den 18den genoteerd: Metall. 102¼; 4 ½ Ct. 98¼; Bank-actien 1845.

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwstijdingen.

DUITSCHLAND. — Den 25 April is te *Hamburg* een nieuw tooneelspel opgevoerd, door de tooneelspeelster BIRCH vervaardigd, 't welk JOHANNES GUTTENBERG ten titel voert. De uitvinder der Drukkunst, naar het in *Duitschland* aangenomen gevoelen, verschijnt in de vier eerste bedrijven van het stuk met allerlei hinderpalen, om het groote denkbeeld, waarvan hij zwanger gaat, ten uitvoer te brengen, en vindt zich eindelijk door den gewenschten uitslag zijkelijk bijgestaan. *Bertha*, zijne vrouw, laat zich door het gerucht van paarsers verleiden, om aan de zuiverheid zijner bedoelingen te twijfelen, maar werpt zich eindelijk vol berouw weder in zijne armen. *Katharine Fust*, een jong meisje, raakt verliefd op *Guttenberg* en zoekt hem in alles behulpzaam te wezen, maar gaat eindelijk uit wanhoop in een klooster. *Fust* en *Schöffer* zijn twee afgerigte bedriegers, welke den eerlijken *Guttenberg* den roem en het voordeel zijner uitvinding trachten te ontrooven. Deze zijn de voornaamste karakters van dit stuk, 't welk door een gedeelte van het publiek is toegejuicht. Bijzonder sterk was het handgeklap, toen een groote in 't rood gebonden Bijbel op het tooneel werd gedragen. » Zoo ver kan men zich vergeten!" voegt er de Duitsche berigtgever bij, die het stuk uiterst laf en langwijlig heeft gevonden. — De Universiteit van *Marburg* heeft op den 14 dezer eenen harer grootste sieraden door den dood verloren, den Hofraad Dr. SUABEDISSEN, Hoogleeraar in de Wijsbegeerte, een diepzinnig en geestvol schrijver. — Eene vergelijking van het getal der artikelen, door de Duitsche drukpers in de laatste vier jaren afgeleverd, geeft de volgende uitkomst:

Jaar	1831	5508
»	1832	6122
»	1833	5653
»	1834	6074.

Volgens eene wetenschappelijke rangschikking zijn de in het vorige jaar verschenen werken, alles over de verschillende vakken verdeeld: Fraaije Letteren en Kunsten 1327 artikels (waaronder 358 romans, 173 tooneelspelen, 109 geschriften over de muzijk); Godgeleerdheid, 1141 (waaronder 550 leerredenen en boeken tot stichting); Geschiedenis, 880 (waaronder 212 levensbeschrijvingen); Staatshuishoudkundige wetenschappen, 777; Geneeskunde, 650 (waaronder 78 over de homoeopathie, 42 over de veeartsenijkunde); Philologie, 597; Natuurwetenschappen, 400; Aardrijks- en Reisbeschrijving, 385; Technologie, 338; Schriften voor de jeugd, 326 (waaronder de 126ste uitgave van WILMSENS *Kinderfreund*); Regtswetenschap, 285; Wijsbegeerte en Literatuurwetenschap, 269; Huishoud- en Landhuishoudkunde, 237; Opvoedingskunde, 217; Wiskundige wetenschappen, 212; Krijgswetenschappen, 187; Handel, Bergwerk- en Muntwezen, 175; Houtvesterij en Jagtwezen, 55; Mengelwerken, 200. Bij deze opgave zijn de werken van gemengden inhoud, als b. v. de Konversations Woordenboeken bij ieder vak opgeteld, waardoor de som van de aangegevene artikels in plaats van 6074, hier 8647 uitmaakt. Het getal Boekhandel-etablissementen is in het vorige jaar met 85 vermeerderd, zijnde er 45 firma's verdwenen en 130 nieuwe bijgekomen.

FRANKRIJK. — Hoe ligt men bij het doen van oudheidkundige ontdekkingen in dwaling kan geraken, daarvan vindt men een nieuw voorbeeld in het *Journal de la Marne*, waarin zekere LABORDE een berigt heeft doen plaatsen, dat, terwijl het juiste tijdstip van de stichting der vermaarde Lieve-Vrouwenkerk te *Rheims* tot hiertoe onbekend was, hij daarvan nu de ontdekking had gedaan. Hij had namelijk in die kerk een grafsteen gevonden met het opschrift: *Hier ligt Hues, de herder; die deze kerk begon in het jaar des Heeren 1229, op Dingsdag na Paaschen enz*, en had daarbij de aanmerking gevoegd, dat men alzoo den prachtigen aanleg van het gesticht, 't welk zes eeuwen de bewondering der wereld was, verschuldigd was aan een veehoeder uit *Champagne*. Men heeft thans dezen nieuweling, naar 't schijnt, in archeologische navorschingen te regtgebragt, door hem in een ander tijdschrift onder 't oog te brengen, dat het eene zeer bekende zaak is, wanneer de Lieve-Vrouwenkerk van *Rheims* is gesticht, namelijk in 1211 door ROBERT DE COUCY, en dat HUGUES LE BERGER (niet de herder) de bouwmeester is geweest van de abtdij *Saint-Nicaise* in dezelfde stad. Deze abtdij in het jaar 1793 verwoest zijnde, is de grafsteen, nu door LABORDE gevonden, naar de Lieve-Vrouwenkerk overgebragt.

ENGELAND. — Het fraaije kabinet geëtste prenten van REMBRANDT, toebehoorende aan wijlen den heer CARPENTER, en hetwelk alleen overtroffen werd door dat van den Hertog van *Buckingham*, waarvan in 't verleden jaar de verkooping heeft plaats gehad, is in de vorige week verkocht. REMBRANDTS beroemde werk, *Christ healing the sick* (wij behouden de opgave in den Catalogus), bij de verzamelaars bekend onder den naam van *de honderd gulden*, is voor 163 p. st. 16 s. gekocht door den heer AR. HUME. *The portrait of Tolling, the Dutch advocate*, heeft 220 p. st. gegolden en is gekocht voor den heer SIX te *Amsterdam*, een van wiens voorvaderen door REMBRANDT in eene der schoonste portretten van dien meester is afgebeeld. *The little Rollish figure*, is voor den Koning der Nederlanden gekocht en heeft 53 p. st. 11 s. opgebragt. *The Rat-Killer*, is verkocht voor 59 p. st. 17 s. Het zeldzame portret van ASSELOO door 34 p. st. 11 s. door den heer HARMAN. *Lutma the Goldsmith* voor 31 p. st. 10 s. door den heer CLAUSSIN, te *Parijs*. *Asselijn the pinter with the cabel* voor 39 p. st. 18 s.

NEDERLANDEN. — Het berigt, dat Mad. MALIBRAN zich van *Parijs* naar *'s Gravenhage* zou begeven, blijkt ongegrond te zijn geweest. Die beroemde zangeres is in de vorige week te *Londen* weder ten tooneele verschenen en heeft zich aldaar het eerst weder in de *Somnambula* van BELLINI doen hooren. — Sedert eenigen tijd merkt men op, dat de voortbrengselen der Nederlandsche Letterkunde in *Duitschland* meer dan voorheen de aandacht trekken. Thans weder bevat het *Frankfurter Konversationsblatt* van den 18 dezer eene vertaling van het Hollandsche Dichtstukje *de Taal der Oogen*.

Beursprijs der Effecten, te Amsterdam.

DINGSDAG, *den 26sten Mei*

	pCt.	laagste koers	hoogste koers	koers van heden		pCt.	laagste koers	hoogste koers	koers van heden
NEDERLAND.					Dito 1820	5	104⅛	104⅛	
Werk.Schuld	2½	56⅛	56⅞	56⅞	Cert. dito 1822	5	99¼	99⅜	99⅜
dito dito	5	100⅛	101 9/16	101 9/16	Obl. te Lond.	5			
Uitgestel. dito.		1 3/16			Cert. te Hamb.	5			
Kasbill. dito.		25 9/16	25 5/16	25 5/16	Ins. in Assig.	6	69⅛	69⅜	69¼
Amort. Synd.	4½	95⅛	95⅜	95¼	Certific. dito.	6	70		
Dito dito,	3½	80⅜	80½	80 7/16	POLEN.				
Schatkistbill.	4				Aand. L. fl. 300		120	121	120
Hand.-Maats.	4½	107⅞	108	108	PRUISSEN.				
FRANKRIJK.					Dito dito R. 50		111	111¼	111
Ins. Grooth.	3				Neg. L. 1830.	4			
ENGELAND.					OOSTENRIJK.				
Dito p. 12 Aug.	3				Aand. L. f 100.				
SPANJE.					Dito dito 250.	4			
Per. R. E. Ams.	5	45	45¼	45⅛	Metalliek.	5	99⅞	99⅝	99⅛
Dito f 1000.	3	26¾	28	27¼	Dito Lugen.	5			
Cert. Osy & Leg	4				Dito.	2½			
Fransche Uitg.		19⅛	20	19⅞	Obl. Golt & C.	5			
Cert. B. Lond.	5	42	43	43	Dito.	4	92		
Engelsch. Uitg.		18¼			Cert. Stadsh.	2½			
PORTUGAL.					Ween. B. act.	3			
Obl. te Lond.	5				N. Ween. Aand.		72¼		
Dito dito	3				DENEMARKEN.				
NAPELS.					Leen. te Lond.	3			
Certific. L & B.	5				BATAVIEN.				
Dito Falc. & C.	5				Dito Rotsch.	5	86¾		
Leen. Lond. R.	5				GRIEKENL.				
RUSLAND.					Dito te Lond.	5			
Obl. Hope 1798	5	104							

Graanmarkt te Amsterdam.

MAANDAG, *den 25sten Mei.*

TARWE. — Poolsche, als voren aan gebruikers verkocht, Roode soorten, ter speculatie en consumptie, wel afgegaan: 132 ℔ puike bonte Pools. *f* 218; – 131 bonte Pools. *f* 192; – 126 O. en N. Oost-Vriess. *f* 142; – 128 O. roode Silesis. *f* 165; – 127, 128 geringe Vriess. *f* 145, 147; – 130 witbonte Pools *f* 202; – 131 N. Rost. *f* 174.

ROGGE. — Met goeden handel, ruim prijshoudende: 119 ℔ Liba *f* 167 bij partij; – 122 Pruiss. Pommers. *f* 145; – 118 jarige, Holst. *f* 130; – 126 N. Munst. *f* 147; – 112 O. Pommers. *f* 142; – 121 O. Munst. *f* 136; – 118 Neder-Rhijn *f* 135 bij partij.

GARST. — Met veel handel: 112 ℔ Deens *f* 120; – 104 Vriessche winter *f* 104; – 102, 103 ditto ditto *f* 102.

HAVER. — Bij gerst, in eenen dag: 88 ℔ N. Fijne *f* 102.

BOEKWEIT. — *f* 2 à *f* 3 hooger: 121 ℔ Amersfoorts. *f* 135, 136 hier; – 122, 123 Oost-Vriess. aan de Zaan *f* 117, 119 bij partij.

Een KOPERSLAGERS-KNECHT vast werk begerende te Rotterdam, kunte voorzien zijnde van behoorlijke Attestatie, adresseere zich in Persoon of met Gefrankeerde Brieven, onder de Letter A, bij den Boekverkooper J. v. d. VLIET, in de Sint Jacobstraat aldaar.

Eenige APPARTEMENTEN opengevallen zijnde in het *HUIS TEN BUSCH*, nabij 't Liesbosch, worden dezelve op nieuw te Huur aangeboden; adres bij den Kastelein A. F. OONINCK.

NB. Aan het Huis zal op morgen Donderdag middag, 28 dezer, MUZIJK worden gegeven.

P. J. AERNAED,

Koopman in Laken, in de Brugstraat, N°. 232 te Breda, heeft de eer het geëerd Publiek bekend te maken, dat hij ontvangen heeft een groot Assortiment LAKENS, van verscheide Kleuren en kwaliteit naar den laatsten smaak, tegen vastgestelde prijzen.

PUBLIEKE VERKOOPING DER HEERLIJKHEID BURGST.

KAREL HENDRIK BODE, Openbaar Notaris, residerende te Princenhage, zal, ten verzoeke van Mevrouw de Douairière NAHUYS VAN BURGST, in de maand Augustus 1835, (dag, uur en plaats nader te bepalen en te annonceren) eerst bij Perceelen en daarna bij Combinatie publiek aan de meestbiedenden veilen en verkoopen:

DE HEERLIJKHEID *BURGST*,

met dezelve regten van Titel, Jagt, welke zich veel verder dan de daarbij behorende Landerijen uitstrekt, Visscherij, Chijnsen en een gedeelte Tienden, voor de afschaffing der Leenen in plaats gesteld. Gelegen onder de Gemeente Princenhage, Baronnie van Breda, Provincie Noord-Brabant, een uur van de Stad, bestaande in:

Een voor veertig jaren geheel uit den grond nieuw opgebouwd HEEREN-HUIS, voorzien van een zeer schoone Vestibule, vier Benedenen, zes Boven-Kamers en vier Kabinetjes gestukadoord en behangen, een goede ruime Keuken met Fourneuisen en Pompen, groote Kelders, twee Dienstboden-Kamers, Zolders en alle verdere Commoditeiten, met twee Vleugels, waarin zich bevinden Tuinmans-Woning, Billard-Kamer, Waschkeet, Koetshuis, Stal voor zes Paarden en Hooischuiren.

Twee TUINEN voorzien van Rieten Heining, waarin en tegen welke Heining is geplant uitgezogte soorten van fijne Vruchtboomen en Wijngaarden.

Zeer groote Vischvijver, Lanen, Dreven en Bosschen, beplant met Schijnarbout en zeer zware Eiken-, Beuken- en andere opgaande Boomen.

Twee zeer groote BOEREN-HOFSTEDEN met derzelver Gebouwen, Aangehorigheden en daarbij gebruikt wordende Zaai-, Wei-, Hooi-Landen en Moer- of Turfvelden.

Alles te zamen groot 163 Bunders, 21 Roeden en 6 Ellen.

De HEEREN-HUIZINGE kan alle Dingsdagen, en de LANDERIJEN kunnen elken dag bezigtigd en opgenomen worden.

De Koopers kan, des verkiezende, over een aanmerkelijke som tegen een jaarlijkschen Interest à 3 ten honderd bij behoorlijke bijgebleef met de Verkoopster convenieren.

Nadere mededeelingen zijn te vinden ten Kantore van bovengenoemden Notaris.

Onder nadere approbatie zal door den Militairen Intendant, Chef der Nederlandsche Comptabiliteit bij 't Leger te Velde, op den 5den Junij 1835, des middags ten 12 uren, op deszelfs Bureau te Tilburg, ten Huize van J. VAN DER WAALS, wijk Kerk worden Aanbesteed, de Verkoop van de HUIDEN en het VET der RUNDERBEESTEN, welke hen behoeven der koopen in het Kamp bij Reyen zullen worden gehaald.

De inschrijving zal geschieden bij de gewone Billetten op gezegeld papier, bevattende de prijs per Nederlandsch pond, voor iedet artikel afzonderlijk.

Gehoemde Billetten zullen tot den 5den Junij, ten elf uren des morgens, kunnen worden geworpen in eene Bus, welke te dien einde op het gemeld Bureau is gedeponeerd, alwaar, en almede op de Bureaux van de Militaire Intendanten in de Vestingen Breda en 's Bosch de Conditien en Voorwaarden ter lezing liggen.

Burgemeester en Wethouders der Stad 's Hertogenbosch, zullen, op Maandag den 1sten Junij aanstaande, des voormiddags ten elf ure, in eene der Zalen van het Stadhuis, onder nadere goedkeuring van den Edelen Achtbaren Raad, in het openbaar Aanbesteden:

Het geheel VERNIEUWEN *van den Westelijken vleugel* PAARDEN-STALLEN; *benevens het* BOUWEN *van eenen* ZIEKEN-STAL *en eene* HOEFSMEDERIJ, *nabij de Paradeplaats ter genoemde Stad.*

Waarvan de voorwaarden van stonden af, ter Stads-Secretarie ter lezing liggen en verdere informatien, alsmede de bezigtiging der teekening zullen te bekomen zijn en gedaan kunnen worden bij Stads-Architekt, woonende op den Papenhulst aldaar.

's Hertogenbosch, den 19den Mei 1835.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
A. G. VERHEYEN,
Ter ordonnantie van dezelven,
G. M. VAN DER VEN, *Secretaris.*

AANBESTEDING.

De Heeren DIJKGRAAF en HEEMRADEN van den Polder, in gemeene Dijkregt op het Eiland van Dordrecht, zijn voornemens, op Vrijdag den 5den Junij 1835, des middags om twaalf ure, ten overstaan van hunnen Administrateur, ten huize van de Weduwe D. SMITS, in het *Hof van Holland*, even buiten Dordrecht, in het Krombout lett. E n°. 176, publiek aan te besteden:

1°. *Het OPBREKEN en op nieuw met Waalmoppen* BESTRATEN *van een gedeelte van den defecten Straatweg naar Dubbeldam, te beginnen aan de Heul bij het Toulouse Pad, en eindigende aan de Heul der Stedelijke Begraafplaats, en zulks over eene lengte van 495 ellen, benevens den onderhoud van dezelve, en de daar naast aan gelegen Rijweg, gedurende vijf jaren.*

2°. *Het HERSTELLEN der defecten in den zelven Bestrating, te beginnen aan bovengenoemde Begraafplaats, en eindigende op de Heul, even voorbij Dubbelstein, aan het noordeinde van het Dorp Dubbeldam, over de lengte van 2547 ellen, mede met den onderhoud van dezelve, en de daar naast aan gelegen Rijweg, gedurende vijf jaren.*

Een en ander met de leveranciën der benoodigde materialen, transporten en middelen van uitvoering, breeder in het Bestek vermeld.

De Bestekken en Voorwaarden dezer Besteding, liggen ter lezing in de Koffijhuizen bij J. ZAAN en de Wed. CERA, bij het Marktplein te Dordrecht.

En zal de aanwijzing in loco geschieden op Donderdag den 4den Junij, des namiddags om vier uren.

Zijnde inmiddels nadere informatien te bekomen ter Secretarie der stad Dordrecht, en bij den Fabrijk DEN BRAVEN [illegible].

ZIET HET VOLGE.

JOH^s. VAN DER HEY & ZOON, Boekhandelaars te *Amsterdam*, geven uit en hebben thans ter pers verkrijgbaar gesteld:

BERIGT VAN INTEEKENING

OP DE

Verhandelingen, Redevoeringen EN Staatkundige Geschriften

VAN WIJLEN Jhr. Mr. HUBERT KEMPER.

Deze verzameling, voor twee derde gedeelten uit nooit gedrukte stukken bestaande, zal in drie deelen gecompleet zijn, en alzoo belangrijke bevatten, hetgeen mijlen de Hoogleeraar Kemper heeft nagelaten, alsmede een *overzigt van zijne staatkundige loopbaan*; alles breeder bij bovengenoemd Berigt vermeld.

Men teekent in bij alle Boekhandelaars in dit Koningrijk. De Inteekening blijft tot 1 Junij opengesteld.

In de Uitgeverij dezer is van de Pers gekomen:

HANDLEIDING TOT DE OEFENING MET DE SABEL, ten dienste der Kavalerie in het Nederlandsche Leger, vrij gevolgd uit het Fransch van den Generaal LA ROCHE-AYMON, waarin worden aangegeven de onderscheidene kommando's der krijgswijze behoorlijken order, benevens de oefening der paarden voor de parade, rijkunst en houwen, schermen en de handgrepen voor het aanval en de verdediging; Prijs . . . . . 30 Cents.

Terwijl door dezelven mede heeft moeten gedeeltelijk worden:

HANDLEIDING TOT HET AFRIGTEN VAN PAARDEN, volgens de methode BAUCHAS, vrij gevolgd, voornamelijk ten dienste van Onder-Officiers en Korporaals der Kavallerie. Prijs . . 20 Cents.

Deze Handleiding is in de volgende hoofdstukken verdeeld:

I. Wijze om het paard te gewennen aan de stang, het zadel, het opzuigen: en het gewigt der ruiters. — II. Afrigting, bestaande, Het buigen van den hals, teugs en buik, het plaatsen van het hoofd en het teruggaan. — III. Afrigting in den stap. — IV. Afrigting in den draf. — V. Afrigting in het overschrijden, galop en het springen over de sloot en den slagboom. — VI. Wijze om de paarden aan de wapenen en het vuren te gewennen.

Te Breda, bij BROESE & COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.